

سۇئال

بىز مۇشۇ كۈنلەردە كورۇنا ۋىرۇسى سەۋەبىدىن ماسكا تاقايىمەن، بەزى ۋاقىتتا سۆز قىلسام شالىم چىقىپ كالىپۇكۇمغا چاپلىشىپ قالىدۇ، ئاجرىمايدۇ، كىيىن ئېغىزىمغا كىرىپ كەتتىمۇ ياكى ماسكىغا چاپلىشىپ قالىدىمۇ بىلمەيمەن، بۇ روزىنى بۇزىدۇ؟ ئەگەر كالىپۇكۇمدا قۇرۇپ قالسا، كىيىن كالىپۇكۇمنى يۇمسام قۇرۇپ قالغان شال يۇمشىسا بۇنىڭ تەسىرى بولامدۇ ياكى قۇرۇپ قالغاندىن كىيىن ھېچ گەپ بولمامدۇ؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت-سالاملىرى بولسۇن.

ئىنساننىڭ شالى ۋە تۈكۈرۈكى ئىككى كالىپۇكۇمغا يەتسە، ئاندىن ئۇنى مەقسەتسىز يۇتۇۋەتكەن بولسا، شۇنىڭغا ئوخشاش مەخسەتسىزلا ئىككى كالىپۇكۇمنى تىلى بىلەن نەم قىلسا بۇنىڭغا ھېچ نەرسە بولمايدۇ، شۇنىڭدەك تۈكۈرۈك قۇرۇپ قالغاندىن كىيىن ئىككى كالىپۇكۇمنى يۇمسا، تۈكۈرۈكنىڭ ئەسىرى قۇرۇپ قىلىش بىلەن يوق بولىدۇ، شۇنىڭ بىلەن قەستەن بولسۇن ياكى خاتا بولسۇن روزىنى بۇزۇشقا سەۋەپ بولىدىغان بىر نەرسە قالمايدۇ، ئەمما تۈكۈرۈك ئېغىزدىن چىقىپ كالىپۇكۇمغا كېلىش بىلەنلا يۇتۇۋەتكەن بولسا، ئۇ كىشىنىڭ روزىسى بۇزۇلىدۇ دېگەن مەسىلىدە ئىختىلاپ بار:

شافىئى ۋە ھەنبەلى مەزھەب ئالىملىرى بۇنىڭ بىلەن روزا بۇزۇلىدۇ دېگەن قاراشتا بولدى، چۈنكى تۈكۈرۈك دېگەن ئۆزىنىڭ ئورنى بولغان ئېغىزنىڭ ئىچىدىن ئايرىلغان، كىيىن ئۇنى يۇتۇۋەتكەنلىك ئۆز ئورنىدىن ئايرىلغان باشقا نەرسىلەرنى يۇتۇۋەتكەنگە ئوخشاشتۇر.

ئىمام نەۋەۋىي رەھىمەھۇللاھ تۈكۈرۈكنى يۇتۇۋەتسە روزىسى بۇزۇلمايدۇ دەيدۇ، يەنى تۈكۈرۈك ئېغىزدا بولسا، ئۆز ئورنىدىن ئايرىلمىغان بولسا روزا بۇزۇلمايدۇ، ئەمما تۈكۈرۈك ئېغىزىدىن كالىپۇكۇمغا كەلگەندە ئۇنى تىلى بىلەن كالىپۇكى بىلەن قايتىدىن ئېغىزىغا ئېلىپ يۇتۇۋەتكەن بولسا ئۇ ۋاقىتتا روزىسى بۇزۇلىدۇ.

بىزنىڭ ئەسھابىلىرىمىز مۇنداق دەيدۇ: "ئەگەر تۈكۈرۈك كالىپۇكۇمنىڭ سىرتىغا چىققان بولسا ئۇنى قايتۇرۇپ يۇتۇۋەتكەن بولسا، روزىسى بۇزۇلىدۇ، چۈنكى تۈكۈرۈك ئەپۇ قىلىنىدىغان دائىرىدىن چىقىپ كەتتى. مۇتەۋەللى مۇنداق دەيدۇ: ئەگەر كالىپۇكۇمغا كەلسە ئاندىن ئۇنى قايتۇرۇپ يۇتۇۋەتكەن بولسا روزىسى بۇزۇلىدۇ." ["ئەل مەجمۇئە" 6-توم 342-بەت].

ئىبنى قۇدامە رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "تۈكۈرۈكى كىيىمىگە ياكى ئىككى بارمىقى ئارىسىغا ياكى ئىككى كالىپۇكى ئارىسىغا چىققان بولسا، ئاندىن ئۇنى قايتىدىن ئېغىزغا ئېلىپ يۇتۇۋەتكەن بولسا، روزىسى بۇزۇلدى، چۈنكى ئۇ كىشى ئېغىزىدا بولمىغان نەرسىنى يۇتۇۋەتتى، بۇ باشقا نەرسىنى يۇتۇۋەتكەنگە ئوخشاش بولدى." ["ئەل مۇغنى" 3-توم 17-بەت].

ھەنەپى مەزھەب ئالىملىرى: تۈكۈرۈكىنى ئېغىزىدىكى ۋاقتىدا يۇتۇۋەتكەن بولسا روزىسى بۇزۇلمايدۇ، ئەمما ئېغىزىدىن ئايرىلغاندىن كىيىن قايتىدىن ئېغىزغا كىرگۈزۈپ يۇتۇۋەتسە روزىسى بۇزۇلدى دېگەن قاراشتا بولدى.

"پەتھۇل قەدىر" 2-توم 332-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "تۈكۈرۈك ئېغىزنىڭ ئۇچىغا كەلگەندە ئۇنى قايتىدىن ئېغىزغا كىرگۈزۈپ يۇتۇۋەتكەن بولسا، ئەگەر ئېغىزىدىن ئايرىلمىغان بولسا يىپتەك ياكى شالدەك ئېغىزىدىن ساڭگىلاپ تۇرغان ھالەتتە يۇتۇۋەتكەن بولسا ئۇ ۋاقىتتا روزىسى بۇزۇلمايدۇ، ئەگەر ئېغىزىدىن تولۇق ئۈزۈلگەندىن كىيىن ئېغىزغا سىلىپ يۇتۇۋەتكەن بولسا روزىسى بۇزۇلدى، كاپارەت كەلمەيدۇ، بۇ خۇددى باشقىلارنىڭ تۈكۈرۈكىنى يۇتۇۋەتكەنگە ئوخشاشتۇر، ئەگەر تۈكۈرۈكىنى ئېغىزدا جۇغلاپ ئاندىن يۇتۇۋەتكەن بولسا بۇ ياخشى كۆرەلمەيدۇ لىكىن روزىسى بۇزۇلمايدۇ".

ماسكىغا جۇغلىشىپ قالدىغان نەرسىلەردىن ھەزەر قىلىش كېرەك، تۈكۈرۈك ئېغىزىدىن ئايرىلغاندىن كىيىن ئۇنى قايتىدىن يەنە ئېغىزغا ئېلىپ يۇتۇۋېتىشتىن ساقلىنىش كېرەك.

ئەمما ئۇنىڭدىن ساقلىنىش قىيىن بولسا ياكى مەقسەتسىز قايتىدىن ئېغىزغا كىرىپ كەتسە، بۇ ساقلىنىش قىيىن بولغان، كۆپ ئۇچرايدىغان ئەپۇ قىلىنىشقا يېقىن ئىشلارنىڭ جۈملىسىدىندۇر. شەرىئەتمۇ ئېغىزنى چايقاپ بولغاندىن كىيىن قالغان سۇنىڭ تەسىرىدىن ئەپۇ قىلدى.

ئەمما ئىككىنچى قېتىم قايتىدىن ئېغىزغا كىرىدىمۇ ياكى كىرىدىمۇ بۇ بىلىنمىگەندە، بۇنى ئېتىبارغا ئالماسلىق كېرەك، چۈنكى ئەسلى روزىنىڭ بۇزۇلمىغانلىقى ۋە تۈكۈرۈكنىڭ ئېغىزغا قايتىمىغانلىقىدۇر.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.